De Wulp

43e jaargang, nr. 3, augustus 2012

COLOFON
De Wulp is een kwartaaluitgave van de Haagse Vogelbescherming, die gratis wordt toegezonden aan de leden.

Wulp online
www.haagsevogels.nl

Kopij
Inleveren artikelen (max. 500 woorden) voor De Wulp zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk op 15 oktober 2012.

Redactie
Caroline Walta (hoofdredactie)
Loes Loorij (corrector)
E-mail: *dewulp@gmail.com*

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen in te korten of niet te plaatsen. Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun bijdragen. Publicatie betekent niet dat de daarin vermelde meningen het inzicht van de redactie of van de Vereniging weergeven.

Vormgeving en druk
Pasmans Offsetdrukkerij Den Haag
Oplage: 1400 exemplaren

De Wulp wordt gedrukt op chloor- en zuurvrij papier dat tevens FSC-gecertificeerd is.

Contributie
De contributie bedraagt minimaal € 12,50 per jaar voor volwassenen; jeugdleden tot 16 jaar gratis; lidmaatschap voor het leven: € 250,00 minimaal. Betaling op gironummer 275200 t.n.v. Haagse Vogelbescherming.

Ledenadministratie
Voor aanmelden van nieuwe leden, adreswijzigingen en contributiebetaling kunt u terecht bij de ledenadministratie:
Ingrid Megens
E-mail: *hvbleden@planet.nl*
Riouwstraat 206, 2585 HZ Den Haag

Foto voorplaat: Rogier Mos

Na controle van kerkuilnestkasten in de oosthoek van Zuid-Holland, vroegen we bij een boerenlandwinkel: “Hebben jullie hier nog iets leuks?” Het antwoord was: “Er zwerft hier een geelbuikje rond.” Onder het genot van een glas karnemelk konden we op het terras genieten van deze spotvogel.

Van de redactie

Hoewel het weer er niet op lijkt, is het toch echt hoogzomer. In deze periode is het wat rustiger voor de vogelaar. Jonge vogels zijn uitgevlogen, er wordt niet meer uitbundig gezongen, gebaltst en de trek is nog niet begonnen. Dit voorjaar was ik nog betrokken bij het project voor het ringen van de ooievaarsjongen in onze regio, maar dat zit er nu ook op.

Als je dus niet meer elk weekeinde voor de vogels vroeg uit de veren hoeft, kun je de nacht ervoor gebruiken voor... vlinderen. Hiermee bedoel ik niet het uitbundige uitgaansleven of die indrukwekkende zwemslag, maar het opzetten van een wit laken met speciale verlichting en dan wachten welke insecten daarop afkomen. Ik was vereerd met de uitnodiging van een specialist om in een natuurgebied kennis te maken met de vlinders van de nacht.

Vogelskijken doe ik al een groot deel van mijn leven en de gevederde gevleugelde exemplaren zitten redelijk in mijn hoofd. Maar die nachtvlinders. Er zijn honderden soorten van klein en grijsbruin tot groot en bontgekleurd. Al dat gefladder rond het laken en de lamp. Dan heb je er eentje op de foto - handig hulpmiddel, denk je - staan er in het boek op één pagina wel twintig vlinders die er allemaal hetzelfde uitzien. En op mijn camerascherm een vlinder met de vleugels gesloten, zo van “rara, wie ben ik?”.

Gelukkig heb ik van de specialist veel geleerd. De nachtvlindersoorten die zich inmiddels in mijn hersenpan tussen alle vogels hebben genesteld? Het kroonvogeltje, de koperuil en de rietvink.

Hot item deze zomer waren de ooievaars. Verleden jaar waren Caroline Walta en Monique van den Broek al met het idee gekomen om jonge ooievaars in de Haagse regio te ringen. Kennis van de overlevingskansen van de jonge uivers was een van de redenen van deze actie. De uitvoering leverde echter nogal wat praktische hindernissen op. Dit voorjaar werden die echter met veel elan en inzet van Caroline en haar team opgeruimd. Hoe dit allemaal verliep kunt u elders in deze Wulp lezen. Caroline zal ons nauwkeurig op de hoogte houden van het wel en wee van onze langpotige Hagenaars.

Om eens flink wat stoom af te blazen ging uw voorzitter deze zomer naar Engeland, het Mekka van de birdwatching. Dat viel helaas erg tegen. De meest waargenomen vogelsoort langs de Engelse wegen bleek platgereden. De weg lag bezaaid met dode vogels. Van de levende exemplaren troffen we met onmeetbare voorsprong onze vriend de houtduif in bomen, hagen en velden. Goed ingelichte kringen meldden dat deze soort zich daar de afgelopen 10 jaar zeer explosief had vermeerderd. Waarschijnlijk door het ontbreken van de natuurlijke predatoren, want Engelsen schieten nog steeds roofvogels uit de lucht. Derhalve konden we van de vroege ochtend tot de late avond genieten van eindeloze repetities van teksten die klonken als 'what can I do for you' en 'good for you, roukou, roukou'. Na de Broads, de Salts, de Moors, de Dales en de Lakes begonnen we bijna een hekel te krijgen aan deze vertegenwoordiger van de Britse vogelfamilie. Door het opzoeken van specifieke natuurgebieden telden we gedurende drie weken 75 soorten. Als we thuis een rondje maken van een paar uurtjes

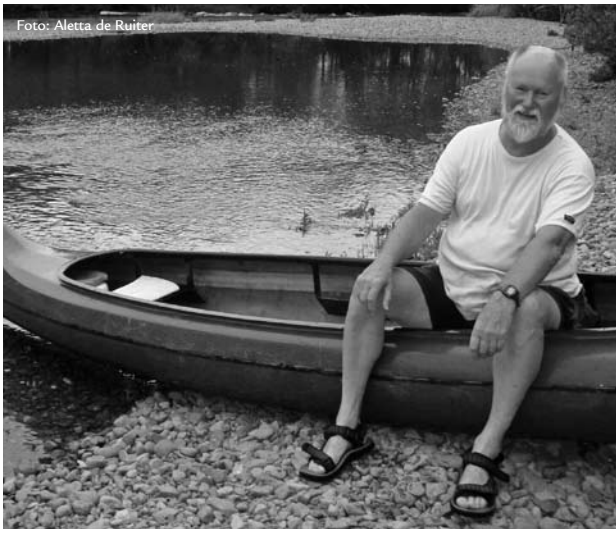
Foto: Aletta de Ruiter

hebben we al 100 soorten. The English country viel dus behoorlijk tegen. Toch hadden we enkele heel bijzondere waarnemingen. We genoten in het Strumpshaw-reservaat (Brundall) van het spel van een otterfamilie en de Bruine kiekendieven. Jagende kerkuilen langs the River Bure en the Stiffkey wetlands, waar naast kluten ook de kleine zilverreiger fourageerde. Een Middelste zaagbek en IJsvogel op het kraakheldere water van de Derwent River (Lake District). Positief was de alom aanwezigheid van de Huismus, Huiszwaluw en de Boerenzwaluw. Maar in de drie weken dat we rondtoerden zagen we welgeteld 1 gaai, 1 havik, 1 torenvalk, 1 schots sneeuwhoen (dood) en vele patrijzen. Deze soorten vallen allemaal binnen het Britse begrip 'great sport', er wordt intensief op gejaagd. Om daar iets aan te veranderen heeft de 'Royal Society of the Protection of the Birds' voorlopig een niet benijdenswaardige taak.

Uw uitgeruste voorzitter
Frederik Hoogerhoud

Haagse vogelaars in Zeeuws Vlaanderen -

DOOR FENNIE STEENHUIS - FOTO'S: AD HOLST

Een lang weekend vogelen, je moet er wat voor over hebben. Vier ochtenden lang vroeg opstaan, doen alsof je de regen niet ziet en voelt, kansen creëren voor primitieve sanitaire stops.

Van regen was op de dag van vertrek, vrijdagochtend, in het geheel nog geen sprake. De stemming onder het negenkoppige gezelschap was opperbest en na een zeer voorspoedige reis kwamen we op de plaats van bestemming aan, Schoondijke. Na een kop koffie gingen we op pad en de eerste waarneming van gewicht werd gedaan door Ineke: een *groene specht* die zich in een weilandje heel mooi en langdurig liet bekijken.

met elkaar op pad

We gingen door naar Voorland Nummer Een en troffen daar onder meer *regenwulpen*, een *kleine zilverreiger*, *dwergsterns*, een *kanoet* en *zilverplevieren* in hun schitterende zomerkleed, en *bergeenden*. Tegenover de vogelhut ontdekte Nicolette een soort die ze op haar voorbereidingsdagen niet was tegengekomen: een kp'tje, oftewel een koppeltje *patrijzen*! Bij nader inzien waren het zelfs twee kp'tjes, die onder meer de uitgebloeide paardenbloemen afhapten in het veldje waar ze rondscharrelden. Vervolgens reden we door naar de Blikken, waar een stuk of vijf nesten van *geoorde futen* waren te bewonderen. Hier lieten zich ook twee *gele kwikstaarten* zien. Tijdens onze verplaatsingen en ook op de plekken waar we stilstonden zagen we geregeld een *torenvalk* en een enkele *buizerd*. Toen we 's avonds 'thuis' kwamen was het alweer Ineke die een mooie soort zag: een *bonte vliegenvanger*, tegenover ons eigen terrasje.

Zaterdag regendag. Voortdurend waren onder de grauwe hemel de optimistische woorden "Het wordt al lichter!" te horen en dat was ook zo, alleen nooit op de plaats waar wij ons bevonden. Het mocht de pret niet drukken en in de Sophiapolder kregen we gratis uitstekend onderricht in de verschillen tussen de diverse zwaluwen. Speciaal voor ons gingen de schatten op ongeveer tien meter afstand van de auto naast elkaar op een agrarische draad zitten. Vanuit onze luie autostoel zagen we een *boertje*, drie *oevertjes* en een *huisje* naast elkaar. Een genot om naar te kijken!
Op grote afstand zagen we in de Sophia-

- 4 t/m 7 mei 2012

drie zwaluwsoorten op een rij

polder ook een 'strandplevier'. Op nabije afstand was het echter een jonge *kievit*! Ook jonge bergeenden lieten zich niet onbetuigd, net zomin als een mooie jonge *grutto*. De oeverzwaluwwand kon ook op onze belangstelling rekenen, evenals alle in de regen foeragerende zwaluwen. Hierna werd ons illustere gezelschap uitgebreid met Ton en Paulien, die ons voor de zaterdag en zondag kwamen versterken. In het Belgische gedeelte van het Zwin bezochten we de "educatieve" vogels. Er waren onder meer een halfblinde slechtvalk, barmsijzen die het rood op hun kopje vergeten waren, een zomertaling die zijn geluid van houten stokjes liet horen, en we leerden dat een zwarte wouw niet zwart is. Ton had goed contact met de aanwezige raaf, die via een stokje graag een robbertje vocht en daarmee verbloemde dat hij eigenlijk uit was op Tons vingers.

Tijdens onze wandeling door de Kievitte-polder hoorden we *nachtegaal*, *braamsluiper*, *sprinkhaanzanger*, *zwartkop*, *tuinfluiter* en *grasmus*. Wanneer een zwartkop geen zin had in zijn heldere tonen was hij nog lastig te onderscheiden van de tuinfluiter en de grasmus. Enkele grasmussen voerden een baltsvluchtje uit dat helemaal volgens het boekje was, en dat zagen we graag. Een *heggenmus* gooide nog roet in het eten door - niet volgens het boekje - erg roestrood te zijn bij de keel, maar een bijzondere soort was er desondanks niet van te maken.

Later op de dag kwamen we in Zomerdorp aan. Het plaatsje deed zijn naam eer aan, want naar goede Hollandse gewoonte regende het er pijpenstelen. Zo tegen een uur of vijf stonden we langs de weg naast de vogelkijkhut bij het Groote Gat. De meute was wat besluiteloos en het vlees is zwak. Dat was bij sommigen (onder anderen bij mezelf) althans goed te merken, want die zagen door de regen heen alweer borreltafels en bijbehorende nootjes en warmte opdoemen. Maar Nicolette was niet van plan al te veel kansen te laten schieten en stootte ons op in de richting van de hut. En met recht: vrijwel meteen hoorden we een *koekoek*! Wat nog mooier was: hij liet zich schitterend zien! Nadat we hem uitgebreid bekeken hadden vloog hij nog mooi voor ons langs weg. Vanuit de hut zelf bewonderden we onder meer een *bontbekplevier*.

En toen was het alweer zondag. We maakten een wandeling door Braakman en net als in de andere gebieden troffen we hier ook *oeverlopers* aan, die op trek waren. Verderop, vanuit hun nest hoog in een den, liet een paartje *blauwe reigers* hun speciale reigergeklepper horen. Later

op de dag bezochten we de vogelhut van het Verdronken Land van Saeftinghe. *Gele kwikken* vlogen over ons heen, evenals *kneutjes*. *Graspiepers*, *putters*, *roodborsttapuiten* en *tapuiten* zaten op paaltjes of draden of in het gras. Een gemelde *beflijster* die later inderdaad ontdekt werd, zorgde voor veel opwinding: niemand rustte voor iedereen de vogel goed gezien had. Dat was nog niet makkelijk want de vogel zocht steeds camouflageplekken op. *Bruine kiekendieven*, die we al eerder dit weekend tegengekomen waren, lieten zich ook hier mooi zien. Ineens vloog tien meter voor ons op anderhalve meter hoogte een *slechtvalk* langs! Het is zaak op zo'n moment het hart rustig te houden.

Maandag, na het verregende (maar niettemin waardevolle) bezoek aan de Sophiapolder twee dagen eerder, gingen we in de herkansing voor dit gebied. Temeer omdat er steltkluten gemeld waren. We begonnen er meteen al met wat nieuwe weekendsoorten: een *kleine karekiet*, een *steenloper* in zomerkleed, een *krooneend*, een *blauwborst*, en een exoot, een *kleine Canadese gans*. *Zwartkopmeeuwen* lieten zich deze keer mooi zien en horen. Een strandloper op grote afstand zorgde voor problemen, omdat zijn kenmerken te slecht te zien waren voor determinatie. We tuurden wat af naar steltkluten, maar vonden er geen. Eerst een wandeling gemaakt dan maar. *Tuinfluiters*, *grasmussen* en *zwartkoppen* in de Verdronken Zwarte Polder gaven ons de kans hun geluid nog eens goed te leren onderscheiden. Een paartje *roodborsttapuiten* liet zich zien, evenals *tapuiten* en weer *oeverlopers* en *tureluurs*. *Bergeenden* zijn nog maar twee keer genoemd, maar misschien was dit wel de talrijkste vogel dit weekend. Ook *oeverlopers* waren veel te zien.

rietzanger doet naam eer aan

Aan het eind van de middag ging de steltkluut in de herkansing. Terug naar de Sophiapolder. We waren er nog niet of een *steltkluut* liet zich zien! Al snel waren het er twee, die zich uitstekend lieten bekijken. De gemelde derde bleef onvindbaar. Bij de twee zichtbare was het verschil tussen man en vrouw mooi te zien in onder andere het afwezig zijn van de brede zwarte nekstreep bij de vrouw. Nadat we ze uitgebreid bestudeerd hadden vlogen de elegante vogels majesteitelijk weg en streken een eind verderop achter bosjes riet neer, voor ons onzichtbaar, ten teken dat we met deze laatste uitsmijter ons vogelweekend konden beeindigen.

Maar dat deden we niet. Een stuk verderop hadden we zicht op de andere kant van het eiland, waar die ochtend een strandloper voor determineerproblemen had gezorgd. En hij zat nu aan deze kant, een stuk dichterbij! Niettemin bleef het nog moeilijk. Ongeveer om de minuut werd het arme beest een andere identiteit aangemeten: Temmincks strandloper

- kleine strandloper - Temmincks - kleine - Temmincks - en zo ging het maar door. Dat kon zo niet langer en dus werd de hulp van een onafhankelijk rechter ingeroepen. We kregen verbinding met de studio in Den Haag waar Ton in zijn wijsheid op basis van de donkere, bijna zwarte poten van de strandloper het vonnis velde dat het om een *kleine strandloper* ging. Hèhè, dat lucht op! Nu konden we met een gerust hart opbreken.

bewijsplaatje van de steltkluten

Op de terugweg genoten we nog van een heerlijke maaltijd langs de snelweg en mocht iedereen nog zijn vogelhoogtepunt van het weekend benoemen. De kanjers Nicolette als gids en Guus als chauffeur werden kort in het zonnetje gezet, evenals Ad, die ons 's zondags had gereden. Het was een geweldig weekend, met dank aan alle aanwezigen en natuurlijk vooral met dank aan de geweldige VOGELS!

Bestuursleden gezocht

Zoals al eerder via diverse wegen is meegedeeld, is het bestuur van de HVB naarstig op zoek naar kandidaten voor vervulling van vacatures.
Bestuurslid Ton Haase had reeds vóór de laatste algemene vergadering te kennen gegeven zijn bestuurslidmaatschap te willen beëindigen in verband met zijn drukke werkzaamheden. Hij heeft zijn vertrek uit het bestuur willen opschorten wegens het nog niet kunnen vervullen van de vacature, maar dit is uiteraard tijdelijk. Vervanging is dus noodzakelijk. Ton vertegenwoordigt het bestuur in de commissie voor excursies en lezingen (CEL). Maar er is in het bestuur geen vaste verdeling van aandachtsgebieden, dus kandidaten met affiniteit voor een van de andere aandachtsterreinen van de vereniging, zoals het vogelasiel, het veldwerk, de inventarisaties en het milieu zijn evenzeer welkom. Wat betreft het tijdsbeslag: dit omvat in ieder geval de maandelijkse bestuursvergadering plus eventuele commissievergaderingen en verder grotendeels ad hoc activiteiten van beperkte omvang, in overleg tussen de bestuursleden te verdelen.

Secretaris Aletta de Ruiter is kort voor de laatste algemene vergadering teruggetreden. Zij heeft een grote leemte achtergelaten, waarin door het zittende bestuur zo goed mogelijk wordt voorzien. Dit schept echter toch een situatie waaronder de kwaliteit van het bestuurswerk kan gaan lijden. Vervulling van de vacature is dringend gewenst. Wij durven van een nieuwe secretaris niet te vragen om actief te zijn op alle terreinen waarop Aletta dat was, maar het lidmaatschap van het dagelijks bestuur en de zorg voor interne en externe communicatie, waaronder het voorbereiden van vergaderingen en het (laten) uitvoeren van besluiten, behoren in ieder geval tot de taken van de secretaris. Het tijdsbeslag is dus onvermijdelijk groter dan voor "normale" bestuursleden.
Wij willen u vragen uw schroom opzij te zetten en u bij de voorzitter of een van de andere bestuursleden te melden voor het vervullen van deze bestuursvacatures of ons op mogelijke kandidaten attent te maken.

Het bestuur van de HVB

Raaf is alles behalve braaf

Maar niettemin: van harte welkom na een eeuw afwezigheid

DOOR WIM KOOIJ

Het was een verwachtingsvolle woensdag in maart. De aanblik en de geur van de narcissen langs het laantje door de Horsten golden als een duidelijke voorbode van de lente. Vocaal werd dit signaal krachtig ondersteund door kieviten die in de lucht dansten en een nerveuze grutto die ze tevergeefs trachtte te overstemmen. Mijn hoofd 45 graden opzij wendend, trof ik een ander beeld: dat van een winter die nog van beslist geen wijken wist. Daarvoor stonden de fluitende smienten langs de Veenwetering model en de drukke kramsvogels die zich in hetzelfde gezichtsbeeld van het ene naar het andere groepje nog kale bomen bewogen. Een kakofonie van gevarieerde geluiden zorgde voor nog veel meer verwarring over de vraag in welk jaargetijde ik me bevond: merel (lente), keep (winter), tjiftjaf (lente!), ganzen (winter?), winterkoning (eh...). Plotseling was daar dat zware geluid. Het geluid nam in sterkte toe. Opeens zag ik twee raafzwarte vogels met trage vleugelslag en wigvormige staart mijn kant opkomen. Raafzwart...

Van twee naar vier

Raafzwart, raafzwart... en toen wist ik het opeens heel zeker. Ik had voor het eerst in mijn eigen omgeving, in mijn eigen provincie, een ontmoeting met de grootste "zangvogel" van onze avifauna. Een heuse raaf! Zelfs twee heuse raven!

In januari 2005 werd in en rond dezelfde Horsten een solitaire raaf gesignaleerd, naar alle waarschijnlijkheid een ontsnapt exemplaar. Kort daarop waren er een paar meldingen vanuit het centrum van Den Haag. De status van deze waarnemingen is echter twijfelachtig.
Daarna bleef het een paar jaar voor wat betreft de raaf stil in onze regio. Tot er eind januari opeens twee raven opdoken in de duinen tussen Katwijk en Scheveningen. Die bleven vervolgens in de buurt rondhangen: waarnemingen volgden uit onder meer Noordwijk, bij Starrevaart en rond Lentevreugd. En met enige regelmaat ook in en rond de Horsten, zoals mij gebeurde op die vroege voorjaarsdag en later in maart en juni aan de andere kant van de spoorlijn bij Duivenvoorde.

Toen naarmate het voorjaar vorderde het paartje raven nog steeds samen werd gezien, nam het vermoeden "dat er wel eens ergens gebroed zou kunnen worden" rap

Foto: Wim van Yperen

toe. Zeker toen er voedselvluchten werden gemaakt was de vraag niet meer óf er gebroed werd, maar alleen nog wáár. Het laatste werd even later in kleine kring duidelijk. Om voor de hand liggende redenen is de exacte locatie echter strikt geheim gehouden. Rond 15 mei werd er voor het eerst een viertal raven tezamen waargenomen: de twee jongen bleken te zijn uitgevlogen.

Dit betekende voor het eerst sinds meer dan een eeuw dat een broedgeval in Zuid-Holland kon worden vastgesteld. Het laatste dateerde immers van 1904, ook toen in Wassenaar.

De tussenliggende eeuw: verdwijnen en verschijnen

Vanaf 1904 ging het, ook elders in het land, snel mis met de raaf. Nadat in 1928 voor het laatst een broedgeval van deze markante vogel was vastgesteld, werd al snel gedacht over één of andere vorm van een herintroductieprogramma. Dat kwam er in 1936. In dat jaar is een poging gedaan met negen Litouwse raven om hier de draad weer op te pakken. Dat werd geen succes. In 1966 volgde een nieuwe poging op de Utrechtse Heuvelrug. Raven uit Sleeswijk-Holstein werden toen in de bossen bij Austerlitz losgelaten. Deze poging slaagde wel en twee jaar later zagen voor het eerst na 40 jaar weer bij ons in het wild jonge raven het levenslicht. In de periode direct daarna volgden enkele broedgevallen op de Veluwe. Maar het herstel van de populatie verliep met pieken en dalen.

In de verdere jaren zeventig stagneerde de aantalsontwikkeling. Daarvoor kunnen wel een paar oorzaken worden geduid. Vanwege de varkenspest die toen de kop opstak mochten de wilde zwijnen op de Veluwe geen slachtafval meer eten. De raaf, die van dat voedselaanbod aanvankelijk goed profiteerde, had daar last van. Je kunt de raaf haast geen groter plezier doen dan met het in de natuur laten liggen van dode dieren, bij voorkeur grote kadavers. Beheerders waren in dezelfde jaren echter zeer actief met het opruimen van dood vee en andere dieren; uit angst voor het uitbreken van nog meer veeziektes.

In dezelfde periode kwam ook de forse populatie in Schotland onder druk te staan. Daar leek het destijds veelvuldig gebruik van pesticiden de belangrijkste oorzaak van de achteruitgang. Dat leidde behalve tot directe sterfte bovendien tot verdunning van de eierschaal en uiteindelijk onvruchtbare eieren.

Dit was in Nederland niet aan de orde, het aantal broedparen was bij ons sowieso nog minimaal. Pas in de jaren tachtig begaven de territoria zich meer stelselmatig in een opgaande lijn tot een voorlopig hoogtepunt van 110 broedparen in 1996. Daarna volgde een kleine teruggang, mogelijk veroorzaakt door de konijnenvirusziekte (viraal hemorragisch syndroom (VHS)), die eind jaren negentig de kop opstak. De meest

drie van de ravenfamilie van vier bij De Horsten

recente tellingen wijzen erop, dat er tegenwoordig ongeveer 90 paar raven in ons land zouden leven. Het epicentrum ligt in Gelderland met hier en daar wat broedgevallen in de direct omliggende provincies. Tot 2012 dus.

De vroegere eeuwen: bewondering en afschuw

Onze voorouders zouden mij - met mijn wat sentimentele woordkeuze bij mijn eerste ontmoeting met de raaf in eigen omgeving - voor gek hebben verklaard. Of wie weet erger. Is iemand die met de raaf sympathiseert een gevaarlijke gek? We hebben immers te maken met een vogel die al eeuwen lang veel verschillende emoties oproept, in ons land eigenlijk louter negatieve. Tot laat in de achttiende eeuw moet hij in onze omgeving een algemene verschijning zijn geweest. Zo algemeen zelfs, dat raven soms als plaag werden gezien. In de loop van de negentiende eeuw namen de aantallen aanzienlijk af. Oorzaak is de actieve strijd die toen met de raaf werd aangebonden: ze werden intensief bejaagd en nesten werden systematisch uitgehaald. Deze venijnige strijd had grotendeels te maken met de belangen van boeren. Bij de toenemende ontginning en intensivering was deze rover immers een hinderlijke sta-in-de-weg. Boeren hadden het zwaar vanwege vele mislukte oogsten zoals in het agrarische rampjaar 1845 toen in heel Europa de aardappeloogst mislukte. Er ontstond hongersnood. Bij dit scenario werd iedere “parasiterende” raaf er als één te veel gezien.

Dan was er nog het bijgeloof. Over de hele wereld komen we de raaf tegen in sagen en volksmythes. Voor de oude Grieken maar ook voor Germaanse volken in Scandinavië fungeerde hij als boodschapper van de goden. In Schotland werden hem profetische krachten toebedeeld. Met name een “witte raaf”, of al een exemplaar met slechts één witte veer, stond symbool voor goedheid; zwart was de kleur van onheil en sterfte.
Indianen in Noord-Amerika hadden

weer een heel andere beleving. Zij dachten dat raven telkens gedaanteverwisselingen ondergingen en dat ze verantwoordelijk waren voor vuur en water op aarde. Tevens wordt de raaf vaak geassocieerd met intelligentie, net als de uil. De iets ouderen onder ons zullen zich uit de Fabeltjeskrant herinneren dat wanneer de oude wijze "Jacob de Uil" verkouden was, de bijdehante "Meneer de Raaf" het nieuws voorlas. Het beeld van de slimme raaf komt niet uit de lucht vallen. Net als sommige andere kraaiachtigen zijn raven in staat om gereedschap te gebruiken om aan voedsel te komen. Met stenen kunnen ze noten kraken en met stokjes weten ze voer achter tralies vandaan te peuteren.

De raaf mag dan door sommige voorouders zijn bewonderd, zijn brutale gedrag heeft hem over het geheel genomen een slecht imago opgeleverd. Denk maar aan de uitdrukking "stelen als de raven". Men was van mening dat hij door zijn onheilspellende zwarte uiterlijk dood en verderf zou zaaien. In de Late Middeleeuwen werd hij bovendien verantwoordelijk gesteld voor de komst van besmettelijke ziekten als de pest. Zijn bijnaam liet aan duidelijkheid niets te wensen over: "galgvogel". Maar in onze moderne tijd hebben we van onze vier Wassenaarse raven niets te vrezen. Onze avifauna wordt er alleen maar kleurrijker van.

In een toekomstig artikel van de hand van Adri Remeeus en Vincent van der Spek voor Limosa, kwartaalpublicatie van SOVON/NOU, worden nadere details over het verloop van dit broedgeval verstrekt.

Nieuwe leden

C. Terwan, Den Haag
P. Roest, Den Haag
K. Scharroo, Den Haag
B. Albers, Zoeterneer
H. Overduin, Den Haag
S. Kers, Den Haag
R.M.M.B. Mens, Den Haag
N. Sonneveld, Den Haag
W. Palstra-Sigtermans, Zoeterneer
E. Boers, Den Haag
K. Haring, Den Haag
S. van Hasselt, Voorburg
B. Nieuwenhuizen, Voorburg
M. van de Sandt, Voorburg
R. Straathof, Den Haag
H. Vlemmings, Wassenaar
B. Broersma, Voorburg
H. Sanders, Zevenhoven
H. Kuipers, Den Haag
L. Visser, Voorburg
W. van Vianen, Den Haag
S. Verhoef, Voorburg
A. van der Ent, Rotterdam
H.J. Helb, Wassenaar
A. Timmerije, Den Haag

Bischof landscaping

Advies • Aanleg • Onderhoud
Sierbestrating • Vijvers

070 - 419 03 03

mobiel 06 - 534 903 03

www.bischof.nl

P.E. Bischof
Veursestraatweg 106, 2265 CG Leidschendam

Vogels van de Nederlandse Rode Lijst

DOOR TOM LOORIJ

Deel 14: de middelste zaagbek

VOGELPOSTZEGEL UIT DE COLLECTIE VAN TOM LOORIJ

Sommigen zie ik de wenkbrauwen fronsen; de Rode Lijst gaat toch over broedvogels... en de middelste zaagbek is toch geen broedvogel? Het is zelfs bij echte vogelaars een vergissing die wel vaker gemaakt wordt. De soort is wel degelijk een jaarlijkse broedvogel. Toegegeven, bepaald algemeen is hij niet, maar toch is hij het al een behoorlijke tijd: sinds 1977.

De meesten zullen hem hier in Nederland alleen als gast in de wintermaanden kennen, wanneer hij - soms in enorme groepen - in het Deltagebied, de Waddenzee en op het IJsselmeer, langs de Oostvaardersdijk, ronddobbert en vist. Die laatste stek is in mijn herinnering ook de eerste plek waar ik ze leerde kennen. Vaak in gezelschap van grote zaagbekken. Het was een hele kunst te ontdekken of je nu een vrouwtje middelste of grote in je kijker had. Het beste kenmerk is de scherpe afscheiding tussen de bruine kop en de hals, bij de middelste gaat de bruine kleur geleidelijk over.
In Den Haag kun je in de wintermaanden zeker middelste zaagbekken bekijken. In de periode november tot maart zit er altijd minstens één tussen de havenhoofden van Scheveningen. In 2007 kon je zelfs in de grote vijver van het Haagse Bos een mooi mannetje bewonderen.

Voor 1977 waren er overigens al enkele broedgevallen hier en daar geweest, maar sinds 1977 heeft de middelste zaagbek zich jaarlijks in het Deltagebied gevestigd, vooral rond het Haringvliet en de Grevelingen. In de jaren 80 en 90 breidde hij zijn broedareaal naar het Waddengebied uit, met name op Texel, Schiermonnikoog en Rottum. Uitbreiding naar andere delen van het land heeft nooit plaatsgevonden. In de jaren 90 bereikte het aantal broedgevallen een maximum met iets meer dan 50 paar. In de loop van de 21ste eeuw lijkt de soort wat in aantal af te nemen; het huidige aantal wordt op 35 tot 45 paar geschat.

De soort staat op de Rode Lijst als “gevoelig” te boek. Gevoelig is hij zeker, vooral voor verstoring door recreanten. De soort heeft een bijna circumpolair verspreidingsgebied en de hoofdmoot broedt aanzienlijk noordelijker dan Nederland. Nederland is zo’n beetje de allerzuidelijkste punt, zeker in Europa. Aangezien in die gebieden voorjaar en

zomer veel later beginnen, broedt hij daar pas in juni. Zelf heb ik vrouwtjes met heel kleine pulli zien zwemmen op de Shetland en Orkney eilanden in de eerste helft van juli! Die gewoonte hebben deze broedvogels bij ons ook en in juni is de recreatiedruk al behoorlijk omvangrijk. De middelste zaagbek broedt bij voorkeur vlak langs de oever om bij onraad snel op het water te komen. En dit water moet helder en visrijk zijn. Precies het biotoop dat recreanten ook graag opzoeken. Het merendeel van de nesten bevindt zich nu al in reservaten die in de broedtijd zijn afgesloten voor publiek. Toenemende recreatiedruk en de beperkte aanwezigheid van geschikte broedplaatsen zijn de belangrijkste factoren die de stand op korte termijn niet echt zullen doen toenemen. Last but not least gaan door de algemene klimaatsverandering de steeds warmere zomers bij ons wellicht een rol spelen. De soort kan de kou achterna reizen en zal zich hierbij allereerst uit de meest zuidelijke broedgebieden gaan terugtrekken. En die zijn, zoals gezegd, juist bij ons.

CEL lezingen najaar 2012

Maandag 17 september 2012
Spreker: ***Rob van Hattem***
Onderwerp: *Wie is dat toch met die telescoop?*
Rob is een gedreven vogelaar en boeiend spreker met veel humor. In deze lezing belicht hij de filosofie en psychologie van de vogelaar en het kijken naar vogels. Hij geeft ons inzicht in de vraag wat de kick is van het vogelskijken en besteedt aandacht aan de partners van de vogelaars, met weer hun eigen kijk op deze hobby. Het geheel wordt uiteraard gepresenteerd met foto's (zowel van voor als achter de lens).

Maandag 15 oktober 2012
Spreker: ***Jacques van der Neut***
Onderwerp: *De Biesbosch*
Jacques is al heel lang een fervent boswachter in de Biesbosch. Vroeger bewaakte hij als vogelwachter (en lid van de Haagse Vogelbescherming) de meeuwenkolonie in de duinen. Hij heeft zijn werkterrein verlegd en is niet meer uit de Biesbosch weg te slaan. Jacques vertelt hartstochtelijk over "zijn" Biesbosch en de geschiedenis van dit (vogel)gebied. Aan de orde zullen komen de nestelende zeearend en zelfs de waarneming van een zeehond.

Maandag 19 november 2012
Spreker: ***Vincent van der Spek***
Onderwerp: *Bulgarije*
Vincent is van vele markten thuis. Hij is niet alleen vogelringer, maar werkt ook als ecoloog. Daarnaast heeft hij als gids diverse buitenlandse reizen verzorgd. In deze lezing neemt hij ons mee naar Bulgarije en laat hij zien welke vogels je daar zoal voor de lens krijgt. Het land kent een gevarieerd biotoop, waardoor de verscheidenheid aan vogels groot is.

De lezingen worden gehouden in "Het Benoordenhuis", Bisschopstraat 5, 2596 XH Den Haag en beginnen stipt om 20.00 uur.
Tussentijds is er een korte pauze en gelegenheid tot het drinken van een kopje koffie, thee of fris.
Eindtijd is ca. 22.00 uur

VOGEL- EN NATUURREISEN NAAR WERELDWIJDE BESTEMMINGEN!
GROEPSREIZEN · INDIVIDUELE REIZEN · FOTOREIZEN · CRUISES

BirdingBreaks.nl

VOLG ONS OP TWITTER

CRUISE-NEWS

ATLANTIC ODYSSEY 2013

29-MRT-2013 / 31 DAGEN, VANAF 5890,-
MAAK KANS OP EEN **GRATIS** ATLANTIC ODYSSEY, VERLOTING AL BIJ 3 BOEKINGEN!

NIEUW IN 2013
WESTERN PACIFIC ODYSSEY

Kagu, op Nieuw-Caledonië

Op de zuidelijke...

...Stille Oceaan

Greetings from the South!

	VERTREK	DUUR (DAGEN)	PRIJS
CRUISES			
Falklands, South Georgia, Antarctisch Schiereiland	03 nov 12	20	8190,-
Atlantic Odyssey 2013	29 mrt 13	31	5890,-
Western Pacific Odyssey 2013	02 apr 13	32	va. 8075,-
Cruise Kaapverdische Eilanden-Madeira	05 mei 13	9	1130,-
GROEPSREIZEN			
Amerika, vogels in Arizona	24 aug 12	11	2595,-
Texel	31 aug 12	3	315,-
Zuid-Spanje, Coto Donana en Gibraltar	06 sep 12	8	1375,-
Bulgarije, vogeltrek langs de Zwarte Zee	09 sep 12	7	1395,-
Lesbos in het najaar	14 sep 12	8	1295,-
Zweden, vogeltrek bij Falsterbo	08 okt 12	8	1095,-
Helgoland	10 okt 12	4	745,-
Oman	22 okt 12	10	2695,-
Schiermonnikoog	26 okt 12	3	315,-

GROEPSREIZEN VERVOLG	VERTREK	DUUR (DAGEN)	PRIJS
Falklands, South Georgia, Antarctisch Schiereiland	03 nov 12	20	va. 8190,-
Spanje, Pyreneeën	07 nov 12	7	1395,-
Sri Lanka	14 nov 12	15	3095,-
Madagascar	19 nov 12	16	3795,-
India, vogels en tijgers	23 nov 12	16	2795,-
Gambia	28 nov 12	15	1995,-
Kenia en Tanzania	02 dec 12	16	3995,-
FOTOREIZEN			
Brazilie FOTOREIS	12 sep 12	14	3695,-
Gambia FOTOREIS	30 jan 13	15	2295,-

NIEUWE REIZEN IN 2013
Ghana (feb), Kamtsjatka (mei), Ecuador en Galapagos, Colombia (nov-dec) en meer!

Leden Dutch Birding krijgen korting op verschillende reizen: kijk snel op www.birdingbreaks.nl!.
Meer informatie? Kijk op www.birdingbreaks.nl, info@birdingbreaks.nl of bel BirdingBreaks 020 7792030.

De Bomenkapper

De Bomenkapper kapt of snoeit uw boom veilig, voor een vriendelijke prijs en met aandacht voor het dierleven in uw tuin.

De Bomenkapper:
- kan voor u takkenrillen en houtstapels bouwen
- gebruikt alleen milieuvriendelijke brandstof en olie
- geeft ecologisch advies bij de keuze van een nieuwe boom en kan deze ook voor u planten.

Voor gratis en vrijblijvend advies over de mogelijkheden en een prijsopgave, neem contact op met

Peter Waenink
06-13752132
070-7852161

www.bomenkapper.nl **info@bomenkapper.nl**

Riet Langenhuizen stopt...

DOOR LOES JALINK, namens de PR Commissie

Een aantal mensen heeft het al gemerkt, na vele actieve jaren is Riet definitief gestopt met haar activiteiten. Voor velen was - en is - Riet het gezicht van de Haagse Vogelbescherming naar de buitenwereld. Actief met de winkel, de kraam bij allerlei evenementen, bij lezingen en in het vogelasiel. Ze verzorgde ook nog alle inkopen voor de winkel en kraam. Verder ging ze jarenlang mee met de excursies en vertegenwoordigde ze de PR commissie bij de CEL-vergaderingen.

De laatste jaren, toen het slepen met alle folders, PR spullen en winkelwaar te zwaar werd, is Riet langzaam gaan afbouwen. Eerst is ze gestopt met de winkel bij de lezingen. Daarna is er kritischer gekeken naar de overige evenementen. Wel heeft ze nog steeds de open dagen van het vogelasiel gedaan. De officiële aankondiging van haar stop vergat ze bij de meest recente ledenvergadering pardoes, overdonderd door de Gouden Wulp met briljant die zij als dank kreeg opgespeld.

Foto: PR

Riet in haar element

Toen ze kort daarop in huis een paar keer is gevallen en tijdelijk opgenomen moest worden in een zorghotel, heeft ze definitief een punt gezet achter al haar activiteiten voor onze vereniging.

De Haagse Vogelbescherming is Riet veel dank verschuldigd voor haar tomeloze energie en zeer vele uren die ze aan onze vereniging heeft besteed. We zullen haar inzet zeker heel erg missen, maar we begrijpen haar keuze.

Riet en het vogelasiel

Riet leerde ik in 1988 kennen tijdens de grote Borcea olieramp voor onze kust. Al was zij allergisch voor vogels, zij vond dat er ook achter de schermen genoeg gedaan kon worden. Zo ontpopte Riet zich tot onmisbare schakel van het vogelasiel.

Zij behoort tot de kern die het asiel op de kaart heeft gezet en het met hart en ziel heeft gepromoot. Aangezien ik "gehinderd" werd door een baan, ging Riet vaak voor mij op pad of klom zij in de telefoon. Legde contacten, zocht dingen uit. De donateursbrieven bracht zij rond op de fiets, want dat spaarde het asiel postzegels uit. Ze hield de administratie bij, schreef dankkaartjes met de hand en zorgde dat de vrijwilligers hun kerstpresentje kregen. De boodschappen voor het asiel, ook dit deed Riet er wel even bij.

Ik weet dat Riet het moeilijk vindt om te stoppen met haar werk. Maar we kijken terug op een leuke tijd waarin we steeds weer nieuwe dingen ontdekten die we voor het asiel konden gebruiken. Ook bij Riet is het asiel in haar bloed gaan zitten.

Lily Weerdesteijn

Contactadres CEL: tel. 070 354 89 74, e-mail: hvbexcursies@live.nl
*Zie verder **"Het Kader"** aan het einde van het overzicht.*

Belangrijke mededeling: Bij verhindering dit graag uiterlijk **48 uur** voor de excursie laten weten

Zaterdag 25 en zondag 26 augustus 2012 (ter informatie):
Dutch Bird Fair (Oostvaardersplassen bij Lelystad)
Dit is geen evenement van de Haagse Vogelbescherming, maar wij brengen het graag onder uw aandacht. Op de Dutch Bird Fair vindt u o.a. stands van diverse natuurbeschermingsorganisaties. Ook zijn er bedrijven met bijvoorbeeld optiek en reizen vertegenwoordigd. Verder worden er lezingen, workshops en excursies georganiseerd. Kijkt u voor meer informatie zoals locatie, tijden en prijs op *www.dutchbirdfair.nl*

Zaterdag 1 september 2012
Vaartocht o.l.v. Staatsbosbeheer Biesbosch (Lage Zwaluwe)
Dagexcursie/**(zie kader)*
Hoofddoel van de tocht is het waarnemen van de visarenden die hier tijdelijk verblijven en opvetten voor het vertrek naar Afrika. De tocht is van 10.00 tot 16.00 uur. Aan boord zijn consumpties te verkrijgen.
Leiding: Jaap Zoet
Tijdstip: 8.30 uur
Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Opgave: uw deelname vooraf opgeven bij het contactadres
Kosten: € 25,- en vervoer

Zondag 9 september 2012
Amerongse Bovenpolder
*Dagexcursie**/***(zie kader)*
We bezoeken deze uiterwaard die geleidelijk omgevormd is tot een rivieroeverreservaat. Vanaf het uitkijkplatform hebben we een groots uizicht over het wijdse Rijnlandschap.
Leiding: Jaap Zoet
Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Tijdstip: 8.30 uur
Opgave: uw deelname vooraf opgeven bij het contactadres
Kosten: vervoer

Zondag 16 september 2012
Zuiderhavenhoofd Scheveningen
In het begin van de trektijd kunnen we allerlei verrassingen verwachten, zowel in de havenkom als op zee. De basaltblokken kunnen een eldorado zijn voor de wat kleinere zangertjes en steltlopertjes. Tip: neem een stoeltje mee als u niet zo lang kunt staan.
Ochtendexcursie/**(zie kader)*
Leiding: Ton Haase
Verzamelpunt: aan het begin van het Zuiderhavenhoofd Scheveningen
Tijdstip: 8.30 uur
Opgave: uw deelname vooraf opgeven bij het contactadres
Kosten: geen

Zaterdag 22 september 2012
De Groene Jonker (bij Nieuwkoop)
Dit is een waterrijk gebied met een grote plas, ruisende rietkragen en natte graslanden. Elk jaargetijde zijn er diverse interessante vogelsoorten in flinke aantallen te bewonderen. We maken een wandeling door het gebied waar we de eerste wintergasten en trekvogels zullen waarnemen. Als er tijd over is bezoeken we op de terugweg De Wilck (bij Hazerswoude), een typisch veenweidegebied dat tot de zogenaamde Natura 2000 gebieden behoort.
*Lange ochtendexcursie met eigen vervoer**
(zie kader)

Leiding: André Kommer
Tijdstip: 8.30 uur
Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Opgave: uw deelname vooraf opgeven bij het contactadres
Kosten: vervoer

Maandag 1 t/m vrijdag 5 oktober 2012
Midweek 50+reis naar Limburg
Zie pagina 19 van deze Wulp

Vrijdag 5 t/m maandag 8 oktober 2012
Najaarsweekeinde naar Lauwersmeer
Zie pagina 19 van deze Wulp

Zaterdag 13 oktober 2012
Slikken van Voorne en Groene Strand
*Dagexcursie**/***(zie kader)*
Vorig jaar was deze excursie een geweldig succes wegens de grote aantallen roofvogels. Bij een goede wind en gunstige omstandigheden hopen we hetzelfde weer mee te maken.
Leiding: Nicolette Rab
Tijdstip: 8.30 uur
Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Opgave: uw deelname vooraf opgeven bij het contactadres
Kosten: vervoer

Zondag 21 oktober 2012
Ringstation Meijendel
Ochtendexcursie(zie kader)*
Met maximaal 15 deelnemers kunnen we een kijkje nemen in het ringstation hoe het er hier aan toe gaat. Let op: Bij regen of slecht weer wordt er niet geringd en gaat deze excursie niet door. Degenen die al eerder zijn geweest komen in beginsel eerst op de reservelijst te staan. Nieuwkomers genieten dus voorrang! Een korte duinwandeling kan onderdeel van het programma uitmaken.
Leiding: Vincent van der Spek/Jaap Zoet
Verzamelpunt: 2e parkeerplaats boerderij Meijendel
Tijdstip: 9.00 uur
Opgave: uw deelname vooraf opgeven bij het contactadres
Kosten: € 2,- ter bekostiging van de materialen van het ringwerk

Zaterdag 27 oktober 2012
De Horsten
*Ochtendexcursie**(zie kader)*
We maken een wandeling op het landgoed waar dit jaar weer meerdere raven zijn waargenomen.
Leiding: Ton Haase
Verzamelpunt: parkeerplaats hoofdingang De Horsten (Papelaan)
Tijdstip: 9.00 uur
Opgave: uw deelname vooraf opgeven bij het contactadres
Kosten: entree (€ 1,- contant in automaat)

Zaterdag 3 november 2012
Ackerdijkse Plassen
*Ochtendexcursie**(zie kader)*
We bezoeken de omgeving rond de Ackerdijkse plassen en een nieuw natuurgebied bij Delfgauw.
Leiding: Jaap Zoet
Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Tijdstip: 8.30 uur
Opgave: uw deelname vooraf opgeven bij het contactadres
Kosten: vervoer

Zaterdag 10 november 2012
Hoeksche Waard
*Dagexcursie met eigen vervoer***(zie kader)*
De gebieden langs het Hollands Diep en de Biesbosch blijken steeds weer uitstekende plekken te zijn om najaarsgasten te observeren. We bezoeken o.a. Oosterse Bekade Gorzen, Hoogezandse Gorzen en Oeverlanden Hollands Diep. En als de tijd het toelaat het Oude Land van Strijen met de aldaar aanwezige vogelkijkhut.
Leiding: André Kommer
Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Tijdstip: 8.30 uur
Opgave: uw deelname vooraf opgeven bij het contactadres
Kosten: vervoer

Zaterdag 17 november 2012
Reünie meerdaagse excursies
Deelnemers aan deze reünie in Het Benoordenhuis ontvangen hierover nog nader bericht

Zondag 18 november 2012
De Banken ('s-Gravenzande)
*Ochtendexcursie**(zie kader)*
Het relatief kleine gebied kent jaarlijks een aantal leuke waarnemingen aan het einde van de trektijd.
Leiding: Ton Haase
Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Tijdstip: 8.30 uur
Opgave: uw deelname vooraf opgeven bij het contactadres
Kosten: vervoer en parkeergeld ter plaatse

Zaterdag 24 november 2012 (ter informatie)
Landelijke SOVON-dag (Universiteit Nijmegen)
Evenement van SOVON, Vogelonderzoek Nederland. In de collegezalen kunt u verschillende lezingen bijwonen. Verder zijn er vele stands van vogelwerkgroepen en bedrijven met optiek en reisorganisaties. Ook is er een boekenmarkt met nieuwe en tweedehands boeken.

Excursie eendenkooi Zuiderpark
zondag 16 en 30 september
Zie pagina 23 van deze Wulp

Najaarscursus vogelherkenning
door Eduard Opperman op
26 september, 3 en 10 oktober 2012.
Zie pagina 20 van deze Wulp.

Contact: Telefoon: 070-354 89 74
e-mail: hvbexcursies@live.nl
Penningmeester CEL: Jan Pietersen, Hengelolaan 948, 2544 GK Den Haag, telefoon: 070-367 25 85
Verzamelpunt: De parkeerplaats bij NS-station Mariahoeve aan de kant van Voorburg (Appelgaarde, volg borden P+R), tenzij anders genoemd.
Opgave: Voor alle excursies dient u zich vooraf op te geven bij de contactpersoon van de CEL (tenzij anders genoemd). Deelname is naar volgorde van opgave.
Mocht u na opgave onverhoopt verhinderd zijn, dan vernemen wij dit graag uiterlijk 48 uur voor de excursie zodat de vrijgekomen ruimte kan worden ingevuld.
Vervoer: Voor dagexcursies met eigen vervoer aangeven of u zelf met uw auto kunt rijden en hoeveel deelnemers u kunt meenemen; of dat u met een deelnemer wilt meerijden. Kosten voor meerijden is € 0,08 per kilometer, af te rekenen met de chauffeur. Om het milieu te sparen, rijden wij met zo weinig mogelijk auto's.
Rekeningnummer: Voor excursies waaraan kosten zijn verbonden die moeten worden overgemaakt, dient u het aangegeven bedrag te storten op rekeningnummer 271.84.86 van Haagse Vogelbescherming, afdeling excursies. Annuleringen schriftelijk of telefonisch meedelen aan de penningmeester.
Regels en reglement: Met het verschijnen van de nieuwe agenda, vervalt automatisch de vorige.
Deelname geschiedt op basis van het Reglement Deelname Excursies/Reizen (augustus 2011). Dit reglement kunt u opvragen bij de penningmeester.
Jongeren: Op alle excursies zijn ook jongeren welkom!
Zwaarte excursies:
* lichte wandeling, geen conditie vereist
** flinke wandeling, enige conditie vereist
*** lange wandeling of meerdere wandelingen, conditie vereist
**** zware wandeling(en) in moeilijk/ruig terrein
Terugkomsttijden
ochtend: tussen 12.30 en 13.00 uur
lange ochtend: tussen 14.00 en 14.30 uur
dag: tussen 17.30 en 18.00 uur
Eten en drinken: Neem iets te eten en drinken mee voor onderweg, daar er niet altijd een uitspanning kan worden bezocht. N.B. verzoek in de auto's niet te eten en/of drinken.
Kleding: Aangeraden wordt waterdicht schoeisel en regenkleding mee te nemen. In de winter warme kleding en handschoenen. In de zomer ademende kleding in lagen met voldoende bedekking tegen felle zon en evt. insecten. Bij voorkeur niet te felle kleuren.

Midweekexcursie Zuid-Limburg
1 t/m 5 oktober

Na het enthousiasme bij de vorige 55-plus-reis en op grond van de vele verzoeken hebben wij werk gemaakt en deze reis voor u samengesteld. Limburg: waar het natuurschoon zich aan elkaar rijgt en eigenlijk alles voor handen is om eens goed rond te kijken, zowel op de grond als in de lucht.

Periode: maandag 1 t/m vrijdag 5 oktober.
Vertrek: ca. 09.00 uur, terugkomst ca. 16.00/17.00 uur.
Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Leiding: Jaap Zoet en Jan Pietersen
Vervoer en aantal: 2 busjes max. 16 pers.
Verblijf: gasthof Euverem in Gulpen (*www. gasthofeuverem.nl*). Dit hotel ligt in een panoramarijke omgeving aan de rand van een natuurgebied, van waaruit we mooie excursies zullen maken. Gezien de ligging is de mogelijkheid van grensoverschrijding niet uitgesloten.
Kosten: incl. 4 overnachtingen, 4x ontbijt, 4x lunchpakket, 4x 3-gangen diner in tweepersoonskamer €365,- per persoon. Toeslag éénpersoonskamer (beperkt aanwezig) €50,- p.p.
Aanmelding: door storting van een aanbetaling van € 65,- op rekening 271.84.86 van de Haagse Vogelbescherming, afdeling excursies, o.v.v. "Limburg". Deelname op volgorde van ontvangst van aanbetaling (uiterlijk 1 september 2012), restbetaling moet voor 15 september voldaan zijn. Snel inschrijven voorkomt teleurstelling!
Voorwaarden: het deelnemersreglement augustus 2011 is van toepassing. Annulerings-/reis- en bagageverzekering zelf verzorgen.
Contactpersonen: Jaap Zoet,
tel. 070 309 7031of e-mail *jczoet@ziggo.nl* en Jan Pietersen 070 367 2585 of e-mail *jan.pietersen@planet.nl*

HERINNERING

Najaarsweekeinde
Lauwersmeer en Groningen
5 t/m 8 oktober

Het Lauwersmeergebied is één van de vogelrijkste gebieden van Noord-Nederland. Het is altijd een vast onderdeel van het jaarlijkse ganzenweekend in de winter, maar ook in andere jaargetijden goed voor meer zeldzame soorten als gestreepte strandloper, bosruiter en zeearend. Maar ook is het een prima plek om bijvoorbeeld de baardman te zien. De noordkust van Groningen heeft een aantal prachtige vogelkijkplekken zoals de punt van Reid, de Eemshaven en de Dollard met de

Kiekkaste als enige buitengaatse vogelkijkhut in Nederland.
Onze zeer gewaardeerde Hans Gartner, oud-boswachter ter plaatse, zal ons met veel plezier de bijzonderheden laten zien. Hij verzorgde eerder - ondanks sneeuw en ijs - de topdag van het afgelopen ganzenweekend.

Periode: 5 t/m 8 oktober 2012
Leiding: Ton Haase en Nicolette Rab
Vervoer en aantal: 2 busjes max. 16 pers.
Verblijf: ruime groepsaccommodatie Robersum (*www.robersum.nl*) in Vierhuizen, Groningen.
Kosten: € 295,00 excl. het diner op de terugreis.

Aanmelding: door storting van een aanbetaling van € 50,00 op rekening 271.84.86 van de Haagse Vogelbescherming, afdeling excursies, o.v.v. "Lauwersmeer". Deelname op volgorde van ontvangst van aanbetaling (uiterlijk 1 juli 2012), restbetaling moet vóór 1 september voldaan zijn.
Deelnemers/verzekering: het deelnemersreglement augustus 2011 is van toepassing. Annulerings-/reis- en bagageverzekering zelf verzorgen.
Contactpersoon: Nicolette Rab, tel. 070 355 6283 / 06 18 436 925 of e-mail *nicsvg@ziggo.nl*

Vogelherkenningscursus najaar 2012

Onze vakantietijd mag dan nagenoeg voorbij zijn, voor de vogels begint het reizen. De vogels waarmee wij in het voorjaar zo blij waren ze weer te zien, verzamelen zich met de soortgenoten uit het noorden en oosten om zich op te maken voor hun vertrek naar het zuiden. Andere soorten komen ons juist in de winter met een verblijf vereren.

Welke vogels zijn dat? Waarom doen ze dit? Waar gaan ze naar toe? Waar blijven ze? Allemaal vragen waarop u in deze vogelherkenningscursus antwoord zult krijgen.

De cursus wordt wederom gegeven door de bekende Eduard Opperman en bestaat uit drie avonden (woensdag) met een afsluitende excursie (datum volgt in de loop van de cursus) waarbij u het geleerde dan in praktijk kunt brengen.

Cursusdata: 26 september, 3 en 10 oktober 2012
Tijd: 20.00-ca. 22.15 uur (inclusief koffie-/theepauze)
Locatie: Milieu Service Punt Zuiderpark Anna Polakweg 7, 2533 SW Den Haag (ingang Vreeswijkstraat, bij de kinderboerderij)

Kosten en aanmelden: kosten van de gehele cursus en excursie, inclusief documentatie, koffie/thee etc. bedraagt € 19,-. U kunt zich aanmelden door overmaking van het bedrag op rekening 271 84 86 t.n.v. Haagse Vogelbescherming o.v.v. "Cursus". Het aantal beschikbare plaatsen is beperkt, zorg dus dat u tijdig betaalt. Mocht de cursus vol zijn, dan wordt uw betaling teruggestort.

Deze cursus is ook zeer geschikt voor de jeugd! Jongeren onder de 16 jaar mogen onder begeleiding van een volwassene GRATIS deelnemen - dit dient u vooraf te melden via onderstaand adres.

Verdere informatie bij Jan Pietersen, 070 367 2585, e-mail: *jan.pietersen@planet.nl* of *hvbexcursies@live.nl*

Comeback

DOOR YVONNE VAN DE PITTE

Vorig jaar beschreef ik de hachelijke avonturen van de spreeuwenpaartjes die de renovatie trotseerden van het huis van mijn buren onder wiens dakpannen zij jaar in jaar uit pleegden te broeden. De herstelwerkzaamheden duurden nog vele weken na het uitvliegen en vandaar is er toen waarschijnlijk niet voor een tweede maal gebroed. Toen de aannemer vertrok, verzekerde hij me dat de dakpannen waren vastgemaakt en dat het dak nu volledig spreeuwenproof was geworden, dit tot grote vreugde van mijn buren en verdriet van mij. Ik hing in de zomer voor alle zekerheid alvast twee spreeuwenkasten op in mijn tuin. Bij de buren had ik er al eentje mogen plaatsen toen de werkzaamheden begonnen. Met grote spanning keek ik uit naar het voorjaar...

Die spreeuwtjes bleken veel slimmer dan de ondernemer en de buren hadden ingeschat. In april zag ik meerdere paartjes rondfladderen en al gauw kreeg ik door dat ze kennelijk erin geslaagd waren geschikte openingen te vinden tussen de dakpannen en dat er - waarschijnlijk door drie paar - weer werd gebroed. Twee paar aan de voorkant van het huis, waar ik slecht zicht op had tenzij ik langdurig voor het huis zou posten... en één op een hoek aan de achterkant van het huis, waarop ik vanuit mijn achtertuin goed zicht had.

Wat heb ik weer genoten van hun bedrijvigheid. Het druk af- en aanvliegen, het "kabaal". Op 26 mei zijn de spreeuwtjes aan de achterkant uitgevlogen. Op 28 mei zat er zowaar alweer een enthousiast spreeuwenmannetje op de hoek van het dak uitnodigend te zingen. Dikwijls hield hij een groen takje in zijn snavel en wapperde hevig met zijn vleugels. Regelmatig dook hij demonstratief het oude nestgat in. Als hij daaruit weer tevoorschijn kwam, dook hij - tot mijn verrassing - vaak regelrecht af op de nestkast hoog aan de muur vlak tegenover het oude nest onder het dak. Vanwege een tot gigantische proporties uitgegroeide egelantier, kon ik die nestkast niet zien vanuit de achtertuin. Die egelantier bood dus ook beschutting. Het werd spannend. Het opvallend heen en weer vliegen van dak naar nestkast kwam steeds vaker voor. Kennelijk moest er een keuze gemaakt worden tussen die twee plekken: oude nest of nieuwe nestkast. Ik weet niet of het vrouwtje daarin het laatste woord heeft, maar uiteindelijk koos het spreeuwenechtpaar voor de spiksplinternieuwe houten woning.

Die nestkast aan de achterkant hing qua aanvliegroute wat minder gunstig dan het nest op de hoek van het dak. De spreeuwtjes moesten een vrij scherpe bocht maken om erin te vliegen. Dat was wel schitterend om te zien: met hoge snelheid kwamen ze aangevlogen, remden even af, zwenkten en dan als een pijl uit een boog het nest in. Wat een geweldige vliegers zijn het toch! Als ze wegvlogen ook weer een bocht, soms vlak langs mij. Vergeefs heb ik geprobeerd daarvan een foto van te maken. Telkens waren ze me te snel af. Naarmate de jongen groter werden, werd er eerst een korte tussenlanding gemaakt op de rand van de dakgoot, alvorens de ouders luid krassend de nestkast

De verrekijker- en cameraspecialist!

STATIEVENSPECIALIST

Een goed statief is van groot belang bij natuurfotografie en vogelobservatie. Laat u adviseren over de beste keuze. Dealer van o.a

BENRO GITZO

altijd scherpe prijzen!

Panasonic GX1
In combinatie met het nieuwe 14-42 PZ objectief is dit wel de ideale digiscoping-camera.

~~799.-~~ ledenprijs **725,-**

Stealth Gear

Outdoor kleding
Beschermend en isolerend voor een langdurig verblijf in de natuur onder koude omstandigheden.

10% ledenvoordeel

Opticron Verano8x42 HD
Uitstekende dakkant kijker met een minimale instelafstand van 1,80m. Breed blikveld van 113m/1000m

~~579.-~~ ledenprijs 549.-

Hahnel MK100 microfoon
Ideaal voor videocamera of digitale spiegelreflex. Zeer richtingsgevoelig

~~139.-~~ ledenprijs 119.-

Swarovski Swarovision 8x32 EL
De nieuwe 8x32 in de Swarovision-lijn: compact & licht maar met een ongeëvenaarde kwaliteit.

met gratis OPTICS tas

Unieke samenwerking met Opticron!

Koop nu een Opticron Verano HD kijker en ga **gratis** mee op een zeevogeltrip van Pterodroma adventures.
Zie website voor details..

Aanbod ook geldig voor andere Opticron-kijkers boven € 400,00!

RINGFOTO FOCUS

Thomsonlaan 96
2565 JE Den Haag
070-3638398

Kon. Julianaplein 10
2274 JD Voorburg
070-3863519

CameraCompleet.nl

in wipten. Die reden is me niet helemaal duidelijk. Mogelijk omdat de jonkies met hun toegenomen omvang en activiteit meer ruimte in beslag namen en het naar binnenvliegen minder snel kon gebeuren? De ouders kondigden hun bezoek telkens luidruchtig aan. Op 2 juli zijn ze uitgevlogen en viel er een grote stilte in de achtertuin.

Aan de voorkant van het huis werd echter nog volop gebroed, hoewel ik niet precies wist onder welke dakpannen dit gebeurde. Op een middag zag ik vanuit de achtertuin een spreeuw een héél opvallende vliegende hink-stap-sprong beweging maken, langs de hele zijkant van het dak. Alsof hij niet wist waar hij erin moest wippen. Later landde een spreeuwtje met een snavel vol insecten en hipte zenuwachtig heen en weer, van dakgoot naar daklijst. Het zag er paniekerig uit en die paniek sloeg even over op mij. Maar toen bedacht ik me dat mogelijk een spreeuwtje onder het dak aan de wandel was gegaan en dat deze zich niet meer op de oorspronkelijke plek bevond. Ingrijpen was onmogelijk, alleen gelukkig keerde kort daarop de rust terug. Kennelijk was het probleem opgelost, want ik zag de ouders met de regelmaat van de klok weer keurig af en aanvliegen.

Op 28 juni vond ik een dood spreeuwenjonkie op het grindpad tussen onze huizen. Het was al helemaal uitgedroogd en ik kon de leeftijd moeilijk inschatten. Hoogstwaarschijnlijk afkomstig van het eerste broedsel onder de dakpannen en vermoedelijk uit het nest gevallen. Misschien een poosje in de heg blijven hangen alvorens het op het pad terechtkwam? Zoals Jean-Pierre van Geelen dat

Foto: Yvonne van de Pitte

het vertrouwde dak

mooi samenvatte: “leven en dood beloeren elkaar.”

De aannemer zei vorig jaar toen hij afscheid nam, dat alles nu pico bello in orde was en hij pas over acht jaar zou terugkomen. Dat klonk mij als muziek in de oren! Acht jaar rust voor de spreeuwtjes! Wel ben ik benieuwd welke woning ze volgend jaar zullen uitkiezen en of het verblijf in die nestkast hen goed bevallen is. De andere twee nestkasten hebben ze ook bezocht maar uiteindelijk kozen die twee paartjes toch voor een plekje onder het vertrouwde, gerenoveerde dak.

EXCLUSIEF

Neem een kijkje in de eendenkooi, één van de vogelrustgebieden van de Haagse Vogelbescherming!

Data: - zondagochtend 16 september of
- zondagochtend 30 september
Tijd: 10.00 uur, duur ca. 1,5 uur
Verzamelpunt: Zuiderpark (locatie volgt bij aanmelding)
Door: Ruud van der Waard
Kosten: gratis
Aanmelden: telefonisch op 06 47 460 159 tussen 18.00 en 21.00 uur
Let op: beschermd vogelrustgebied - honden niet toegestaan

PRIMEUR

Haagse ooievaarsjongen geringd

DOOR CAROLINE WALTA

De daken van de flats langs de Smaragd- en Parelmoerhorst in Mariahoeve zijn op vrijdag 8 juni tafereel van een spannende klimactie. Met assistentie van de Politie Haaglanden bereikt een expert van de Haagse Vogelbescherming de nesten op de schoorstenen. Doel is de in totaal vijf kuikens te ringen voor onderzoek.

Zodra de klimexpert het nest op de schoorsteen bereikt, kiezen de oudervogels het luchtruim en blijven de jongen stil in het nest liggen: ze houden zich voor dood. Dit is de gebruikelijke verdediging die de kuikens toepassen als er gevaar dreigt. Dit doen zij bijvoorbeeld ook als er grote roofvogels of vreemde ooievaars overvliegen. Klimexpert Peter Waenink haalt de jonge ooievaars tijdelijk uit het nest en draagt ze over aan ringer Vincent van der Spek (in Rijswijk Maarten Verrips).

Beneden op het dak worden de vogels gemeten en gewogen om hun conditie te bekijken. Ze krijgen een kunststof ring om de rechterpoot met een nummer en webadres dat met een verrekijker of telescoopkijker is af te lezen. Iedereen die de vogels na het uitvliegen signaleert, kan via *www.vogeltrekstation.nl* melden waar ze zich bevinden. Alle waarnemingen worden bijgehouden en zo is precies te volgen hoe de jonge ooievaars zich verplaatsen. Wij hopen zo antwoord te krijgen op de vraag of, waar en hoelang de ooievaars (over)leven. Op deze manier ontstaat meer inzicht in hoe de

Foto: Caroline Walta

op grote hoogte

Foto: Caroline Walta

belangstelling voor gewichtige uiver

veld te nat voor hoogwerker, dus ladder

meten is weten

zwarte snavel van jongen kleurt na een jaar rood

ooievaarspopulatie uit deze regio zich ontwikkelt.

Het was de eerste keer dat de ooievaarsjongen in de Haagse regio werden geringd. Aangezien ooievaarsnesten zich altijd op grote hoogte bevinden, is het niet eenvoudig ze te bereiken. Wij zijn dan ook heel blij met de enthousiaste assistentie van onze klimexpert, *www.bomenkapper.nl* en o.a. de inzet van de Dierenpolitie Haaglanden.
Direct na de ringactie voegden de oudervogels zich weer bij de jongen op het nesten en gaat het ooievaarsleven verder alsof er niets is gebeurd.

Direct na de eerste vlucht van de ooievaarsjongen leverden hun ringen al waardevolle informatie. Van één van de drie jongen van Molen de Vlieger (Voorburg) kon bevestigd worden dat deze dodelijk is verongelukt tegen de hoogspanningsleidingen in Mariahoeve. De tweede is onlangs overleden in het verkeer. Zeer spijtig, want dit waren sterke, gezonde vogels.
Verder kon één van de twee jongen van Don Bosco (Rijswijk) na herstel in Vogelasiel De Wulp teruggeplaatst worden bij zijn eigen nestplek.
Een belangrijk foerageergebied voor alle ooievaars is de Duivenvoordse/Veenzijdse polder. In een groep van 11 zag ik hier recentelijk zelfs een geringd jong uit de regio Rotterdam!

DOOR RUUD VAN DER WAARD

Over brokkenpiloten en schrokoppen

Tijdens de eerste drie maanden van het broedseizoen en de daarmee gepaard gaande drukte in het asiel, zetten we alle zeilen bij. We moeten ons een slag in de rondte werken om het allemaal bij te kunnen houden. We werken momenteel met ca. 90 vrijwilligers, die allemaal hun steentje bijdragen om een of twee dagdelen per week invulling te geven aan het eindeloze werk van bekkies vullen, poep ruimen, verblijven schonen en vuilniszakken in de containers dumpen.

We werken nu met drie ploegen per dag, want er werken ook de hele week avondploegen. In de natuur voeden vogels hun jongen tot dat het gaat schemeren en met deze lange zomerdagen, moeten wij dat dus ook doen om de jonge vogels de beste kansen te geven. Al met al gaat er per week heel wat voeder door heen: enkele honderden kilo's.

Dagelijks worden er tientallen slachtoffers binnengebracht door ambulances en particulieren. Soms staan er drie dierenambulances voor de deur geparkeerd om de door hen opgehaalde, voornamelijk jonge vogels die in de problemen zijn geraakt, bij ons af te leveren.

Foto: Hetty Mos

eendenkuikens in hetzelfde schuitje

Foto: Karym Ahmed

nieuwsgierig ganzenkuiken

Het begint altijd al vroeg in het seizoen met jonge eendjes en dat gaat nog een behoorlijke tijd door. Dan komen allerlei kleine zangertjes en gaandeweg de grote zangers, zoals de kauwen, kraaien, eksters en Vlaamse gaaien. Het is vreemd om ze tegenwoordig gewoon gaaien te moeten noemen. Ik kan er maar niet aan wennen om dat Vlaamse weg te laten in de tenaamstelling. Nu beginnen de jonge meeuwen weer binnen te komen. Deze zijn erg gemakkelijk in hun verzorging. Een paar keer visje aanbieden en ze hebben het door en beginnen zelf te eten. Dan blijken het toch wel schrokoppen te wezen, want ze vreten ons ... Vul zelf maar in!

Wij zoeken helpende handen!
mail voor info naar:
vogelasieldewulp@gmail.com

Ook hebben we weer aardig wat uilen opgevangen. Merendeel bosuil, maar er was ook een ransuil bij. De, als jonge vogels binnengebrachte, uiltjes kunnen naar verloop van tijd gewoon uitgezet worden. Alleen de enkele raam- en of verkeersslachtoffers moeten na herstel voor revalidatie naar de opvang in Zundert gebracht worden, alwaar grotere volières met meer vliegruimte zijn voor deze onfortuinlijke brokkenpiloten.

Wat de dagrovers betreft, hebben we sperwers, buizerds en torenvalken binnengehad. Dit voorjaar ben ik al heel wat keer met een brokkenpiloot naar meerdere van onze vaste dierenartsen geweest om een gebroken vleugel te laten zetten, spalken en hechten. Dan zit zo'n vogel 4 à 5 weken binnen voor herstel in alle rust en veelal in het half donker om te ontstressen. Meestal is dit succesvol, maar soms gaat toch zo'n rover voortijdig dood. Dan bleek bij de sectie er toch iets anders ook nog een rol te hebben gespeeld. Bijvoorbeeld een hartfalen of een longschimmel en ook eens het geel. Verder weer aardig wat zwanen met diverse problemen in het asiel. Ook de jonge zwaantjes hebben we in een groot aantal. Hopelijk gaat het dit seizoen beter dan het vorige jaar. Toen hadden we veel voortijdige sterfte onder de kleine zwaantjes, deels door longschimmel, deels door de vos in Madestein.

Foto: Hans Goeijenbier

ransuil, bijzondere gast

Foto: Hetty Mos

torenvalkman met ring

Zoals u op de foto kunt zien, draagt de in de volière herstellende torenvalk ringen. Als de vogel wordt vrijgelaten, melden wij deze bij het vogeltrekstation in Arnhem. Pas dan kunnen we aangeven of de vogel leeft of toch is overleden. Na de melding ontvangen wij de gegevens als ringplaats en -datum van de vogel. Kijkt u voor meer informatie over het ringen op www.vogeltrekstation.nl

Gezien in de regio - *half april tot half juli 2012*

DOOR TOM CLAESSENS

Gelukkig, hier zijn ze nog: de *ijsvogels*. Ik had in de vorige aflevering mijn zorgen daarover geuit, omdat ze na de weken van strenge vorst in februari niet meer gemeld waren. Maar op 23 en 24 april kwamen er weer meldingen en later in de periode volgden er meer. Sommige van dezelfde plaatsen als eerder, zoals Clingendael. Toch meldde Vroege Vogels dat er landelijk 70% minder ijsvogels zijn dan vorig jaar.

Ik weet dat ik de fascinatie voor de ijsvogeltjes deel met velen. Het zal ongetwijfeld samenhangen met hun prachtige, exotische kleuren. Alleen dat kan niet de enige reden zijn, want *gaaien,* die er bij goed kijken in kleurenpracht niet veel voor onder doen, worden (ongetwijfeld veel gezien maar) zelden gemeld en ik heb nog nooit iemand over deze soort lyrisch gehoord. De fascinatie zal dus met de zeldzaamheid, de "schaarste" te maken hebben, maar bij ijsvogels zeker ook met het altijd verrassende, onverwachte van de waarneming.

Andere waarnemingen van vogels die er om hun kleurenpracht en zeldzaamheid uitspringen waren die van een *wielewaal* op 19, 24 en 25 mei en 18 juni in en rond Wassenaar (wat zou ik die zelf ook graag nog eens horen en zien!), van de *roodmus* op 20 mei in Loosduinen en van een *hop* begin mei in Abtswoude. Verder bijzondere stadse meldingen van *huiskraaien* vanaf 11 juli bij de Leyweg en van een *middelste bonte specht* op 14 juli in Zoetermeer. Bijzonder waren zeker ook de waarnemingen van de *beflijster* in de tweede helft van april in Meijendel en omgeving en van de *grote*

zeldzame roodmus doet Den Haag aan

lijster eind mei en begin juni in Meijendel, Wassenaar en Scheveningen. Veel aandacht was er voor het eerste broedende *ravenpaar* in onze omgeving dat op 14 juni (met twee juvenielen!) voor het eerst werd gemeld vanuit de Wassenaarse polder maar later ook met regelmaat in de omgeving van de Duivenoordse polder werd gezien.

Fascinerend blijven de eerste waarnemingen; na de soorten die het begin van de nieuwe lente aankondigden, volgden op 20 april de *koekoek*, op 24 april de *kleine karekiet*, en op 25 april de *gierzwaluw*. De fascinatie blijkt wel uit het aantal daarop volgende meldingen van eigen eerste waarnemingen van de gierzwaluwen.

De uilenliefhebbers die in de vorige periode al aan hun trek kwamen met de *bosuilen* en hun takkelingen werden ook nog verblijd met *ransuilen* en hun kuikens in het Westduinpark en bij Duinoord. Ook de roofvogels in onze omgeving kwamen tot broeden. Naast de buizerds – overigens niet gemeld maar die hebben ongetwijfeld

ook met succes gebroed; zo zagen wij 15 juli, in Meijendel nog een heftig bedelende juveniel – werden succesvolle broedgevallen gemeld van de *havik* (waarschijnlijk acht broedende paartjes in de landgoederen rond Wassenaar), de *wespendief*, waarvan ook veel andere mooie waarnemingen werden gemeld, een *torenvalk* aan de Houtrustweg en een *sperwer* in Clingendael. Van de *slechtvalk* veel waarnemingen, maar geen duidelijke meldingen over uitgevlogen jongen. Geen broedsels, maar geregeld gezien in onze regio - vooral in Meijendel - de *bruine kiekendief* (was er voorgaande jaren geen broedend paartje in de omgeving van de Starrevaart?), de *blauwe kiekendief* en de *boomvalk*; eenmalige waarnemingen waren er van een *visarend* op 18 mei en een *ruigpootbuizerd* op 27 april.

Vanuit duin, bos, park en landgoederen, vooral in de noordoostelijke rand van Den Haag en Wassenaar werden de volgende soorten gemeld: een *snor*, *bosrietzangers*, een *tuinfluiter*, een *paapje* (bij de Bloedberg in Monster), *bonte vliegenvangers* (ook in het Westduinpark), een *kuifmees*, een *fluiter*, *kleine barmsijzen*, een *zwarte roodstaart* (Solleveld maar ook aan de Binkhorstlaan), *goudvinken*, een *kleine bonte specht* (in Sorghvliet met twee juvenielen), een *zomertortel*, een *vuurgoudhaantje*, een *groene specht* en een *appelvink*.

Foto: Marco Simonis

hop lijkt zich hier wel thuis te voelen

Ook op het water en aan de waterkant waren er weer veel mooie waarnemingen. Zo werd in Meijendel vanaf 24 mei weer met regelmaat de *roerdomp* gezien; in Madestein op 2 mei een *waterral;* in De Banken op 30 april een *bosruiter* en eveneens op 30 april in Poeldijk een *groenpootruiter*, die op 13 mei ook vanuit de Starrevaart werd gemeld. *Zomertalingen* werden waargenomen in Meijendel, waar ook een *geoorde fuut* werd gezien op 7 juni, die ook werd gemeld vanuit de Starrevaart. In en bij de Starrevaart en de nabij gelegen Leidschendammerhout werd verder nog bericht over een *sprinkhaanzanger*, *slobeenden*, *wintertalingen*, *bergeenden*, *kuifeenden*, *krakeenden*, *Canadese ganzen*, een *spotvogel*, *zwarte sterns*, grote aantallen *knobbelzwanen* en enkele *zwarte zwanen*, *grote zilverreigers* (ook in de Duivenvoordse polder), *kluten*, *rietzangers*, *rietgorzen*, *grasmussen*, een *oeverloper*, een *brilduiker* en *lepelaars*, die ook in Meijendel en de Banken werden gezien. Aan de Waalsdorperlaan in Wassenaar werd op 27 april een *krooneend* met 6 pullen gezien en op 21 juni in Clingendael een *witoogeend*. In Scheveningen bij het noorderhavenhoofd werden op 7 juni de eerste *bonte strandlopers* waargenomen en op 30 juni in de Duivenvoordse polder tussen *spreeuwen*, *kievieten*, *tureluurs* en *wulpen* ook twee *kemphanen* met zwarte kraag (waarmee we dus ook de weidevogels hebben vermeld; maar - zorgelijk - staan er geen grutto's in de lijst?).

En dan zijn er natuurlijk nog de *ooievaars*. In vrij grote aantallen gemeld en met succesvolle broedpogingen. Dankzij de activiteiten en het ringproject van de Haagse Vogelbescherming de vogel die waarschijnlijk het meest in het nieuws was deze periode.

DOOR LOES JALINK

Veel belangstelling voor excursies

Foto: Loes Jalink

vroege vogels in Westduinpark

In april zijn de **vroege vogelwandelingen in het Westduinpark** zeer goed bezocht. Excursieleider Ton Haase begeleidde samen met een aantal ervaren vogelaars wekelijks tussen de 30 en 50 deelnemers langs de vogel(geluiden) in het duingebied.

Op 17 mei (Hemelvaartsdag) gaf Rogier Mos in het kader van de **Nationale Vogelweek** een excursie, eveneens door het Westduinpark. Mede dankzij het door ons opgestelde en in de lokale kranten opgenomen persbericht was de belangstelling groot, zo'n 30 deelnemers waarvan de meesten nog geen lid van de Haagse Vogelbescherming. Wij hopen uiteraard dat deze zich bij onze vereniging aansluiten.
Voor de geplande kinderactiviteiten bleek geen belangstelling.

Op 9 juni waren we met een kraam aanwezig bij de **Amateurtuindersvereniging De Uithof**, die op deze dag van de wethouder het keurmerk voor natuurlijk tuinieren ontving.

Foto: Loes Jalink

onze voorzitter helpt geregeld mee bij de kraam

Foto: Inge Vrolijk

ooievaarsexcursie trekt veel bekijks in Voorburg

Op 16 juni was de - inmiddels jaarlijkse - **excursie naar het ooievaarsnest bij Molen De Vlieger** in Voorburg. Caroline lichtte ruim 30 belangstellenden in over het wel en wee van de ooievaar in Den Haag en omgeving. Jong en oud konden door de telescoop kijken. Jammer genoeg lieten de jongen zich nauwelijks zien. De harde wind maakte dat ze plat in het nest bleven liggen. Een tweede excursie naar het nest in Marlot ging niet door, omdat daar voor het eerst in jaren geen jongen zijn geboren.

Op 8 juli waren wij met de kraam aanwezig bij het **Rozenfestival** in het Westbroekpark. De zon liet zich regelmatig even zien en trok dan gelijk een aantal bezoekers naar het park, meer dan we door de slechte weersvoorspellingen hadden verwacht.

Verenigingswinkel

Voor informatie, publiciteit en verkoop
Open elke 1e zondag van de maand in het vogelasiel van 13.00 tot 16.00 uur.

Beeld Mus door kunstenaar Loek Bos
Opbrengst voor nieuwbouw asiel
- kunsthars. 41,75
- brons. 285,00

Div. vogelkijkgidsjes v.a. 9,95
Vogels op en rond de voederplank 12,50
Haymans vogelgids in handig zakformaat (vernieuwde uitgave) 14,95
Cd's vogelgeluiden v.a. 10,95

Diverse CD's en DVD's over vogels 24,95

"Vogels onder dak" boekje met alle informatie over nestkasten 12,50
Nestkasten van hout 8,00
Plaatjes voor vernieuwing nestkasten 2,00
Div. modellen nestkasten op bestelling; bouwtekeningen, zie onze website

Mokken met diverse vogelafbeeldingen klein 4,50
groot 5,50
NIEUW! Papieren servetjes met vogelafbeeldingen 2,50
Raamstickers per vel (3st. A4)wit en zwart 2,00
Gekleurde raamvogels per vel A4 2,00
Div. vogelherkenningsplaten A4 0,50
Div. vogelkaarten v.a. 0,50
NIEUW! Finstick, *handig "statiefje" om uw verrekijker op te monteren (zie foto op onze website)* 6,50

Kwartetspel vogels 6,95
Kaartspel vogels 5,95

Draagtas ongebleekt katoen Vogelasiel De Wulp/ Haagse Vogelbescherming 3,50

Diverse wisselende cadeauartikelen

Het jaarlijks inventarisatierapport voor leden gratis
Voor niet-leden 4,50
Af te halen bij het vogelasiel

Heeft u buiten bovengenoemde openingstijd iets nodig, dan kunt u telefonisch contact opnemen met 070 - 368 13 03

Voor informatie kunt u ook terecht op de website: *www.haagsevogels.nl* onder het menu-item "vereniging"

Adressen

Bestuur

Frederik Hoogerhoud	voorzitter
Rob de Jong	penningmeester
Vacant	secretaris
Ton Haase	lid
Idde Lammers	lid
Rogier Mos	lid
Tom Claessens	lid

Correspondentieadres bestuur:
Altingstraat 12, 2593 SX Den Haag

Rekeningnummer penningmeester 358.61.85

Commissie Excursies en Lezingen
Contactpersoon:
Muriel Kommer, tel. 070 - 354 89 74
E-mail: *hvbexcursies@live.nl*

Commissie Veldwerk
Contactpersoon:
Boudewijn Schreiner, tel. 070 - 350 53 88

Verenigingswinkel
Contactpersoon:
Loes Jalink, tel. 070 - 368 13 03
Rekeningnummer 203.19.03 t.n.v. verkoop en publiciteit Haagse Vogelbescherming

Vogelasiel "De Wulp"
Heliotrooplaan 15, 2555 MA Den Haag
Telefoon: 070 - 323 15 68
B.g.g.: 070 - 368 13 03
Rekeningnummer: 509.26.75
E-mail: *vogelasieldewulp@gmail.com*
Website: *www.vogelasieldewulp.nl*

Informatie
Voor alle vragen over (wilde) vogels en vogelbescherming kunt u bij ons terecht via e-mail *info@haagsevogels.nl* of telefoonnummer 070 - 368 13 03

Alarmnummer Milieuzaken
Voor alle spoedeisende milieuzaken (bijv. kap- en snoeiwerk in de broedtijd) kunt u contact opnemen met
- Frederik Hoogerhoud: 070 - 385 61 18
- Ruud van der Waard: 06 - 47 46 01 59
- Martin van de Reep (Leidschendam-Voorburg): 06 - 55 78 10 30